

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Кафедра теорії і історії мистецтв	Рік навчання	4
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Нормативна
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестри	8

ГАЛЕРЕЙНИЦТВО В УКРАЇНІ І СУЧАСНИЙ АРТ-ПРОСТІР

Семестр 8 (весна 2022)

Викладач	Корнев Андрій Юрійович, ст. викладач, кандидат мистецтвознавства (лекції) Горбачова Валерія Вадимівна, викладач (семінари)
E-mail	homekornev66@gmail.com — Корнев А.Ю. kotoyamasan@gmail.com — Горбачова В.В.
Заняття	<u>Семестр 8 (весна 2022)</u> <u>4-й рік навчання</u> За розкладом Змішана форма навчання ауд. 206а (3 корпус) або дистанційно (онлайн у Zoom та/або GoogleMeet)
Адреса	к. 205, поверх 2, корпус 3, вул. Мистецтв 11
Телефон	057 706-02-81 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — ГАЛЕРЕЙНИЦТВО); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_ завдання*. Розширення: *текст* — *doc, docx, ілюстрації* — *jpeg, pdf*. Роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача або надані на кафедрі. Можливе листування у Telegram та Viber.

КОНСУЛЬТАЦІЇ

Поглиблена позааудиторна консультація відбувається за попередньою домовленістю (очна зустріч, GoogleMeet, Zoom, тощо).

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна не має обов'язкових передумов для вивчення.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ століття / ПСМ АМУ; Ред.-упоряд. О. О. Авраменко; Редкол.: В. Д. Сидоренко (голова), О. О. Авраменко, В. Я. Даниленко та ін.: У 2 кн. — К.: Інтертехнологія, 2006. — Кн. 1. — 544 с.: іл.

2. Нариси з історії образотворчого мистецтва України ПСМ АМУ; ред.-упор. О.О. Авраменко; редкол.: В.Д. Сидоренко (голова), О.О. Авраменко, В.Я. Даниленко та ін.). У 2 кн. К.: Інтертехнологія, 2006. Кн.. 2. 656 с.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Додаткові навчальні матеріали, ілюстрації зберігаються на кафедрі ТІМ ХДАДМ.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот/зошит для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет, смартфон тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word або LibreOffice.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою навчальної дисципліни «Галерейництво та сучасний арт-простір» є формування у студентів до розуміння мистецького ринку, обов'язків менеджера галереї та процесів керування арт-простором. Курс відповідає на питання як працювати з художниками та взаємодіяти з покупцями мистецтва, надає повний огляд роботи в галерейному середовищі, в тому числі необхідно базу знань професійної термінології, розуміння та охоплення аудиторії, курс надає практичні навички створення допоміжних матеріалів, включаючи прес-релізи та публікації, готує до комунікація з відвідувачами, меценатами, владою. Курс розкриває формування впливу сучасних процесів на виставковий простір та його модифікації відносно культурних та історичних процесів, знайомство з сучасними підходами до організації виставкової діяльності; набуття практичних навичок галерейної діяльності, розуміння ролей та їх розподілу, а також вміння використовувати отримані знання в науково-дослідній та практичній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: поглиблення і систематизація знань з обраного фаху; створення відчуття професійної приналежності до обраного фаху на рівні критичного аналізу досягнень українського галерейництва у світовій художній культурі; забезпечення необхідної теоретичної підготовки студентів до професійної діяльності.

КОМПЕТЕНТНОСТІ

Дисципліна «Галерейництво та сучасний арт-простір» забезпечує низку компетентностей, відповідно до Стандартів спеціалізації 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

Загальні (базові компетентності):

- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність до використання інформаційно-комунікаційних технологій,
- здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціалізовані (фахові) компетентності:

- здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.
- здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.
- здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно- просторового та візуального середовища;
- здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей;
- здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва;
- здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі;
- здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності;
- здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Дисципліна «Галерейництво та сучасний арт-простір» забезпечує низку програмних результатів навчання, відповідно до Стандартів спеціалізації 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», а саме:

- Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів;
- застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.
- виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях;
- популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Основна спрямованість дисципліни визначається фаховим розумінням і усвідомленням практики організації галерейного простору та сучасних форматів арт-простору. Дисципліна «Галерейництво та сучасний арт-простір» викладається студентам першого рівня вищої освіти (бакалавріату за ОПП «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація») 4-го року навчання у 8 семестрі. Інформативний зміст навчальної дисципліни «Галерейництво та сучасний арт-простір» складається з 5 тем. На вивчення навчальної дисципліни відводиться **30 год.** (15 год. аудиторної роботи (15 лекційних, 15

семінарських і 30 год. самостійної роботи) для студентів денної форми навчання /3 кредитів ECTS.

VIII семестр:

Змістовий модуль 1. Галерейний простір у контексті сучасного мистецтва

Тема 1. Культурно-історична еволюція галереї та поняття “галерейний простір”.

Види галерей

Тема 2. Арт-галерея в сучасному соціокультурному просторі України

Тема 3. Діяльність та управління мистецькою галереєю.

Тема 4. Галерея та арт-бізнес

Тема 5. Зустріч з галерейниками України

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних, семінарських та контрольних занять. Самостійна робота студента спрямована на завершення семінарських завдань. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз, підготовка усних доповідей за семінарськими темами дисципліни.

Система оцінювання має накопичувальний характер, а саме отримання певного балу за кожен тему дисципліни (семінар, контрольна).

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є залік. Для складання заліку необхідним є пройти проміжний контроль у формі поточної перевірки процесу самостійної роботи, а також розробка навчального проекту. Накопичувальний максимальний бал за модуль складає 45.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	А	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Роботи, які здаються з порушенням терміном здачі без поважних причин та попередження викладача, оцінюються на нижчу оцінку. Письмові творчі роботи повинні

виконуватись студентом самостійно. Заборонене списування під час виконання письмових робіт та іспиту.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні екзаменів тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час проміжного контролю помічено списування, студент втрачає право отримати бали за тему і складає її під час іспиту, отримуючи не більше 50% балів від максимальних за цю частину.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять студентам необхідно вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності студент може без дозволу вийти з аудиторії.

Заохочується власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції. У разі відрядження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю зі студентами.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

- студент повинен виконувати графік навчального процесу та вимоги навчального плану;
- в обов'язковому порядку відвідувати всі види навчальних занять, передбачені навчальним планом;
- у разі неможливості з поважних причин відвідати заняття проінформувати викладача;
- якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та у день консультації відповісти тезово на ключові питання з теми;
- студент повинен брати участь у семінарах, виконати тестовий контроль та інші роботи, що визначені робочим планом навчальної дисципліни;
- обов'язком є присутність студента на проміжному контролі та іспиту.

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Години	Рубіжний контроль	Деталі
1 тижде нь	1	лекція	Культурно-історична еволюція галереї та поняття "галерейний простір". Види галерей	4		Лекція

	1	семінар		2	Тезові відповіді на запитання. Есе на 250 слів	Семінар
2 тижде нь	2	лекція	Арт-галерея в сучасному соціокультурному просторі України	2		Лекція
	2	семінар		2	Доповідь на обрану тему	Семінар
2-3 тижде нь	3	лекція	Діяльність та управління мистецькою галереєю.	6		Лекція
		семінар		2	Тезові відповіді на запитання.	Семінар
4 тижде нь	4	лекція	Галерея та арт-бізнес	3		Лекція
	3-4	семінар		4	Доповідь на обрану тему. Робота над проектом	Семінар
04.10	5	лекція	Зустріч галерейниками України	15		Лекція
	5	семінар		5	Обговорення вивченого матеріалу. Робота над проектом	Семінар
Залік						

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Тезові відповіді на запитання	11
2	Есе на 250 слів	12
3	Доповідь на обрану тему	12

4	Тезові відповіді на запитання.	11
5	Доповідь на обрану тему	12
6	Робота над проектом	15
7	Обговорення вивченого матеріалу	12
8	Робота над проектом	15
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–20	0–30	
A+	20	30	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Подача акуратна, без помилок
A	17–19	27–29	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	16	26	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок
B	12–15	20–25	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8–11	10–19	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням
D	4–7	6–9	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
E	1–3	1–5	Аспірант в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

Оцінюванню підлягають завдання семінарських занять та виконання контрольних робіт. У результаті виставляється загальна оцінка з кожної теми.

Оцінка за семінарські заняття (доповідь) складає 7 балів. Тезові відповіді на запитання оцінюються у 4 бали. Виконання проміжних етапів в написанні навчального кураторського проекту оцінюється у 5 балів. Загальна максимальна кількість за один модуль – 45 балів. У випадку, коли завдання до семінарських (практичних) занять виконуються несвоєчасно без поважної на те причини, максимальна оцінка за тему знижується.

В оцінці теоретичних знань студентів враховуються такі моменти: достатність обсягу відповіді (повна, недостатньо повна, неповна); ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, законами, правилами; зрозумілість основного завдання запитання; логічність викладу матеріалу; обґрунтованість основних положень власних міркувань; уміння інтегрувати та диференціювати знання.

Презентація навчального кураторського проекту складає 12 балів. Він є обов'язковим до виконання. В оцінці виконання завдання враховується здатність студента: усвідомлювати вимогу завдань; перекладати їх на мову наукових понять; застосувати принципи, закономірності, правила для вирішення конкретних завдань; логічно і аргументовано викладати суть власних суджень і рішень; креативність та оригінальність.

Повністю виконаний та презентований навчальний кураторський проект з усією необхідною документацією є заліковою роботою та складає 10 балів. Максимальна оцінка за дисципліну складає 100 балів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Андрощук Г. Арт-ринок і право слідування в ЄС та України: економіко-правовий аналіз. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2015. № 3-4.
2. Беньямін В. Мистецтво в епоху його технічного репродукування / Беньямін В. Вибране. Львів, «Літопис». 2002. – 214 с.
3. Вайдахер Ф. Загальна музеологія: Посібник / Перекл. з нім. В. Лозинський, О. Лянґ, Х. Назаркевич. Львів, «Літопис». 2005. 632 с.
4. Вишеславський Г. . Сидор-Гібелінда О. Термінологія сучасного мистецтва. Paris-Kyiv, Terra Incognita. 2010. 416 с.
5. Герман Є. Історія дослідження художніх виставок як особливої форми репрезентації мистецтва ХХ – початку ХХІ ст. Українська академія мистецтва. Дослідницькі та науково-методичні праці. Київ, 2013. Вип. 21. С. 201–207.
6. Герман Є. Українське кураторство першої половини 1990-х рр. та постать Олександра Ройтбурда. Традиції та новації у вищій художній освіті: зб. наук. пр. Харків : ХДАДМ, 2015. Вип. 3. С. 27–32.
7. Енциклопедія постмодернізму / під ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора; пер. з англ. В. Шовкун; наук. ред. пер. О. Шевченко. К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 503 с.
8. Карнак А. Формування експертної думки в мистецтві у пошуках єдиного підходу / «І»: незалежний культурологічний часопис. – С. 273 – 286.
9. Лекції Віктора Мизиано «Кураторство как форма нематеріального труда». URL : http://www.youtube.com/watch?v=GTZOM_DpWJg.
10. Медіапланування у сфері мистецтва / http://www.dnu.dp.ua/docs/dnu/vseykrainskiy_konkurs/Roboty_Jurnalistika/12_Foto.pdf
11. Мизиано В. Пять лекций о кураторстве. М.: ООО «Ад Маргинем», 2014. 256 с.

12. Михальчук В. В. Мистецька галерея як феномен арт-простору сучасної України. Мистецтвознавчі записки. 2014. Вип. 26. С. 201-210.
13. Михальчук В. Інтерактивні форми діяльності художньої галереї в Україні в контексті contemporary art / Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. 2014. Вип. 33. С. 272-282.
14. Миленкова Р. Особливості адаптації об'єктів сучасного мистецтва у галерейному просторі / Світогляд-Філософія-Релігія. 2018. Вип. 13. С. 161-167.
15. Павліченко Н. В. Сучасний український арт-ринок: проблеми і рішення / Магістеріум. 2015. Вип. 59. С. 57-61.
16. Павлова Т. Мистці українського авангарду в Харкові. Харків: Графпром, 2015. 474 с.
17. Перрі Г. Не бійтесь галерей. К., ArtHuss. 2017. 113 с.
18. Сидор-Гібелінда О. Українці на Венеційській бієнале: сто років присутності. К.: Інформаційно-аналітична агенція «Наш час», 2008. 304с.
19. Сидоренко В. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України ХХ – ХХІ століть / ППСМ АМУ. К.: ВХ [студіо], 2008. 188 с.
20. Скиба М. Класичний музей і сучасне мистецтво // Korydor. 2011. URL: <http://korydor.in.ua/texts/511-Klasichniy-muzej-i-suchasne-mistetstvo..>
21. Складенко Г. Від «Степів Європи» до «Бренд “Українське”»: реконструкція національного простору в проєктах Юрія Онуха // «Бренд “Українське”»: Каталог. К.: ЦСМ при НаУКМА, 2001. С. 4 – 7.
22. Токарева В. О. Деякі аспекти договору автора з галереєю / Часопис цивілістики. 2014. Вип. 16. С. 146–149.
23. Федорук О. “Перший український проєкт» на Бієнале сучасного мистецтва // Перетин знаку: Вибрані мистецтвознавчі статті: У 3 кн. ППСМ АМУ. К.: Фенікс, 2007. Кн.. 2: Українська культурологія. Історія та теорія мистецтва. Постаті. Народна творчість. Рецензії. С. 138 – 150.
24. Федулова В. І. Артринок в економічній системі держави та регіонів / Економіка та управління національним господарством. 2020. Вип. 2. С. 3–10.
25. Фірсова С. Г., Ситницький М. В. Маркетинг у сфері культури. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 2015. 80 с.
26. Golovei V., Stoliarchuk N., Prigoda T. Culture, Arts and Media During and Post the Covid-19 Pandemic. European Journal of Transformation Studies 2020, Vol. 8, Supplement 1, 55–81.

Додаткова:

27. Аксютіна А. В. та ін. Інтелектуальна власність. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Дніпро. Дніпропетровський держ. ун-тет внутрішніх справ. 2018. 140 с.
28. Белікова М. В. Сучасні тенденції музейного менеджменту в Україні / Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 17. С. 201-206.

29. Беньямин В. Произведение искусства в эпоху его технической воспроизводимости. Избранные эссе. М.; Медиум, 1996.
30. Все, що потрібно знати про арт-кураторство. Сучасні українські куратори // <https://kyiv.gallery/statii/vse-scho-potribno-znaty-pro-art-kuratorstvosuchasni-ukrainski-kuratory>
31. Даниленко В.Я. Витоки проектно-художньої культури // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Х.: ХДАДМ, 2002. №5. С. 62-68.
32. Домашук Х. Арт-галерея як предмет суспільно-гуманітарного знання / Вісник ЛНАМ. 2017. Вип. 32. С. 121-129.
33. Захарова О. А. Мистецькі галереї та центри в умовах сучасного артринку / Scientific Journal «ScienceRise». 2014. №3. С. 72–77.
34. Заручник в НХМУ. Серія перформансів у Національному художньому музеї України, грудень 2010 – квітень 2011. Каталог проекту. URL: http://youreflect.me/hamu_ukr.pdf.
35. Іванюта І. В. Організація музейної справи у Франції та її досвід для України / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. 2014. С. 549–552.
36. Інтервали: Космізм в українському мистецтві ХХ століття: книга-каталог / ред. пер. Ф. Сидорук / Фонд «Нове творче об'єднання». К.: Вид-во Раєвського, 2000. 263 с.
37. Калашнікова А. О. Ринок образотворчого мистецтва: соціальні чинники становлення і розвитку в сучасному українському суспільстві [Текст] : дис. канд. соціол. наук / <http://dissertations.karazin.ua/sociology/resources/820e57c8f32b0a56af82c0113d2c7582.pdf>
38. Крупеніна Л. В. Арт-галерея як модератор художнього середовища міста / Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Том 24, 2013. № 3. С. 151–156.
39. Лелик М.Б. Роль кураторів у формуванні артсередовища і сучасних тенденцій у мистецтві. URL: https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematikh_ogliadi/2021/Kurator.pdf
40. Михальчук В. В. Галерейна діяльність в системі художньої культури незалежної України / Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. К., Міленіум. 2008. С. 147–154.
41. Момот Т. В., Момот Д. Т. Інфраструктура ринку арт-індустрії: аналіз сучасної структури та функцій. Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості. 2018. № 2. С. 34–44.
42. Сидор-Гібелінда О. Неіснуюча виставка. К.: ЦСМС, 1995. 38 с.
43. Токарева В. О. Особливості правовідносин галереї з автором / Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. Одеса, «Фенікс». 2014. Т. 1. С. 317–319.
44. Хофман В. Основы современного искусства: Введение в его символические формы / Верман Хофман. СПб.: Академический проект, 2004. 559 с.
45. Art since 1900: modernism, antimodernism, postmodernism / [H.Foster, R. «Terra Incognita», Y. Bois, B. Buchloh]. London : Thames & Hudson, 2007. 704 p.

46. Babij L. A Short Guide to Contemporary Art in Ukraine // Art margins online. 2009. URL: http://www.artmargins.com/index.php?option=com_content&view=article&id=459%3Aa-short-guide-to-contemporary-art-in-ukraine&Itemid=68.
47. Bennet T. The birth of the museum: history, theory, politics. London : Routledge, 1995. 288 p.